

Ärendenr: U2025/00401

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss. Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Sammanfattning

Region Gotland ställer sig positiv till förslagen om ett mer likvärdigt betygssystem. Med förslaget skulle risken för betygsinflation minska och en symmetrisk betygsskala skulle införas där elever bedöms enligt en sammantagen bedömningsprincip. Fler elever som har möjlighet att studera på högre nivå skulle kunna bli behöriga till högre studier om betyget F tas bort vilket också skulle öka motivationen hos elever som blivit underkända i enskilda ämnen.

Förslaget innebär en omfattande reform av betygssystemet och kräver en stabil plattform för genomförande av nationella prov. Det behöver förtydligas hur skolornas ansvar för bedömningsråd skall göras likvärdigt och det är önskvärt att lärare även i fortsättningen kommer att kunna få återkoppling på elevers resultat för att det skall bli en del av bedömningskompetensen hos lärare.

Det finns delar av förslaget som ökar lärares och skolors administrativa arbetsbörda men det finns också delar som minskar arbetsbelastningen. En reform av den här omfattningen kommer att ta tid och vara kostsam att implementera men om den faller väl ut kommer fler elever att bli behöriga till högre studier och klara av att få en gymnasieexamen.

Region Gotland ställer sig bakom förslagen till ett likvärdigt betygssystem.

Yttrande

Region Gotland (Gotlands kommun) har av Utbildningsdepartementet utsetts till remissinstans för att lämna yttrande över remiss av betänkandet Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18) För yttrandet ansvarar barn- och utbildningsnämnden inom Region Gotland. Synpunkter i yttrandet är sammanställda utifrån utvalda delar av remissen.

Att implementera ett nytt betygssystem är en omfattande process som över flera år kommer att ta mycket av lärares tid i anspråk. Om Sverige skall höja sina resultat i internationella jämförelser som TIMS och PISA så är det tveksamt om ett nytt betygssystem är det skolan skall ägna sin tid åt de kommande åren. Med det sagt så finns i utredningen flera kloka tankar om hur ett mer rättvist och likvärdigt betygssystem skulle kunna utformas.

Region Gotland ser positivt på ambitionen att skapa ett likvärdigt betygssystem eftersom betyg används som grund för antagning till studier på högre nivå. Att minska risken för betygsinflation är viktigt för att systemet skall ha legitimitet över tid.

I förslaget till nytt betygssystem tas betyget F bort och de nuvarande bokstavsbetygen ersätts med en 10-gradig skala som är symmetrisk. Varje steg på skalan är värt lika mycket. Region Gotland ställer sig positiv till en sådan förändring då det kan leda till att fler elever med förmåga att studera på en högre nivå skulle bli behöriga att söka vidare till studier på högre nivå.

Det finns både för- och nackdelar med förslaget och då en ny betygsreform kräver omfattande arbete med implementering måste man vara försiktig med reformivern.

Minskad betygsinflation

Region Gotland ser positivt på att betygsinflationen skulle minska med ett system som kalibreras mot skolors medelvärde på nationella prov. Antagningen till högre studier skulle bli mer rättvis.

Ökad motivation och fler behöriga till högre studier

En sammantagen bedömningsprincip gör att en elev kan kompensera svagare kunskaper inom en aspekt med starka kunskaper inom en annan aspekt. Att betyget F tas bort gör att elever kan få syn på sin utveckling mot målen för godtagbara kunskaper även när målen inte uppfylls i sin helhet, vilket skulle öka motivationen hos många elever. Att ta bort betyget F kan också medföra att en elev kan bli behörig att söka högre studier även vid ett misslyckande inom ett enskilt ämne.

Minskad arbetsbörda vid nationella prov

Förslaget innebär att de nationella proven får en särskild betydelse för elevers meritvärde och att de bedöms centralt. Region Gotland är positiva till central rättning då det ökar likvärdigheten och tar bort en stor administrativ arbetsbörda på skolor och för enskilda lärare. Skolor skulle inte behöva samordna tid för bedömning av nationella prov vilket är ett omfattande arbete under vårterminen.

Region Gotland ställer sig tvekan till delar av betänkandet då det är en så pass omfattande reform som är tekniskt svår att förstå samtidigt som den är beroende av en stabil plattform för genomförande och bedömning av nationella prov. För att Region Gotland skall kunna ställa sig bakom förslagen i utredningen måste några frågor besvaras.

Stabil plattform för nationella prov

Det är i dagsläget svårt att se att Skolverket kommer att kunna leverera en tillräckligt stabil plattform för genomförandet av digitala nationella prov. Den sortens tekniska lösningar har visat sig vara svåra att sätta men även om plattformen är stabil så finns en utmaning i hur man garanterar att de nationella proven är stabila över tid. Hur tillser man att svårighetsgraden inte varierar från år till år? Det är av stor vikt om meritpoängen skall kalibreras mot skolans resultat på proven. Det finns en risk att meritpoängen blir orättvisa mellan olika år.

1. Hur säkerställer Skolverket att man kan leverera en plattform som klarar av att hantera nationella prov i så stor skala som krävs?
2. Hur säkerställer Skolverket att de nationella proven blir stabila över tid så att svårighetsgrad inte varierar från år till år?

Bedömningsråd

Utredningen föreslår att skolor skall ansvara för att ämnesvisa bedömningsråd genomförs. Syftet är att skapa en likvärdighet i bedömningen av elevers kunskaper på skolorna. Det finns en risk att olika skolors förutsättningar gör det svårt med likvärdiga bedömningsråd. Mindre skolor med endast en lärare per ämne kommer att ha svårt att bilda ett bedömningsråd. Större skolor kommer ha goda förutsättningar till bedömningsråd. Region Gotland ställer sig frågande till om bedömningsråd kommer kunna bli likvärdiga.

3. Hur säkerställs att bedömningsråd blir likvärdiga mellan skolor och huvudmän?

Vem ansvarar för uppföljning av det?

Återkoppling till undervisande lärare

I dagens system där undervisande lärare kommunicerar resultaten på nationella prov direkt till eleven så sker automatiskt en återkoppling till läraren om hur undervisningen fungerat i förhållande till varje elev. Det är en värdefull återkoppling där läraren som följt eleven i undervisning får veta vad som givit resultat och vad som inte varit tillräckligt i undervisningen. Den aspekten kommer att gå förlorad när de nationella proven bedöms centralt och Skolverket återkopplar till eleven. Skolorna kommer att få mindre kvalitativ information om undervisningens kvalitet.

4. Det är viktigt att elevens resultat på nationella prov återkopplas i sin helhet till undervisande lärare så att lärare kan använda återkopplingen i sin bedömningskompetens.

Tekniskt svårbegripligt system

Utredaren föreslår ett system för beräkning av meritpoäng som är tekniskt och svårt att förklara för elever och vårdnadshavare. En modell för kalibrering av betyg och provresultat, utifrån skolors medelvärden är bra för att motverka betygsinflation men det skulle kunna leda till en situation där elever med höga resultat missgynnas av att gå i skolor med lågt medelvärde och vice versa. Det är svårt att veta om det skulle leda till en ännu större segregation där det är gynnsamt att gå i vissa skolor och missgynnsamt att gå i andra. Det finns en risk att det nya systemet för beräkning av meritpoäng utifrån skolors medelvärden skapar ännu större skillnader för elever i skolor med höga resultat jämfört med skolor med låga resultat. Möjligheten att välja skola ser olika ut i olika delar av landet. Ett fritt skolval är inte alltid en garanti för att få gå i den skola elev och vårdnadshavare önskar.

5. Vilka konsekvenser får kalibreringsmodellen på individnivå om skolans medelvärde är högt respektive lågt?

6. Hur kommer kalibreringsmodellen att påverka skolor i olika områden?

7. Hur säkerställs att alla elever har möjlighet att välja den skola de önskar för att få en så bra utbildning som möjligt?

Barn- och utbildningsnämnden

Oscar Lindster
Ordförande Barn- och utbildningsnämnden

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör